

PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF THE FUTURE MASTERS OF ECONOMICS FORMATION

I. YERASTOVA-MIKHALUS, lecturer, PhD student, department of foreign languages and translation, S. Kuznets Kharkiv National University of Economics

Summary. *The article is dedicated to the consideration of the experimental verification of the pedagogical technology of the future masters of economics cross-cultural tolerance formation. Criteria (emotional and motivational, cognitive and learning, communicative and operational, reflexive and value), according to which the level of the future masters of economics cross-cultural tolerance formation was determined, are analyzed. The results of the level of cross-cultural tolerance formation according to every criterion.*

Key words: *cross-cultural tolerance, master of economics, pedagogical technology, pedagogical experiment, criteria of the cross-cultural tolerance formation*

УДК – 37.013:373.3

ГОТОВНІСТЬ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ВАЖЛИВА ПРОФЕСІЙНА ЯКІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

М. І. ЖУК, кандидат педагогічних наук, викладач педагогіки Педагогічного коледжу Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

Анотація. *У статті здійснено аналіз готовності до інноваційної діяльності як важливої професійної якості майбутніх учителів початкових класів. Досліджено структурні компоненти готовності до інноваційної діяльності, показники, за якими вона визначається. Автор акцентує увагу на важливості вивчення майбутніми вчителями початкової школи навчальної дисципліни „Інновації в початковій освіті”, для того щоб бути професійно компетентними у своїй роботі. Розкриває потенційні можливості дисципліни.*

Ключові слова: *готовність до інноваційної педагогічної діяльності, професійно важливі якості особистості, компоненти та показники готовності педагога*

Постановка проблеми. Розв'язання проблеми формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до роботи на основі глибокого розуміння сучасних педагогічних технологій має досить велике практичне значення. Сучасна початкова школа сьогодні вимагає учителя з актуальними знаннями, гнучкістю і критичністю мислення, творчою ініціативою, високим адаптаційним потенціалом, здатного усвідомлено взяти на себе відповідальність як за особистість молодшого школяра, що постійно розвивається, так і школи, що теж перебуває у розвитку та потребує змін. Майбутній учитель по-

чаткових класів має усвідомлювати своє істинне покликання, реально оцінювати потенційні можливості, бачити педагогічний процес із позиції його кінцевого результату.

Сучасний стан системи початкової освіти вимагає змін, які послужили б зародженню широкого інноваційного руху в освіті. Неабиякі можливості для якісних змін в освіті пов'язані з інтенсивним розвитком засобів комунікації та інформаційних технологій.

Невдоволеність якістю освіти в реальній практиці, усвідомлення необхідності модернізації роботи навчально-виховних закладів зумовлюють потребу в оновленні професійної підготовки, стилю професійної діяльності педагога. Особливо значущим є формування його компетентності, особистісно-професійних якостей, здатності жити і працювати в інноваційному режимі: прийняти і зрозуміти нове, оволодіти інноваційною ситуацією.

У зв'язку з цим важливого значення набуває готовність педагога до інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Готовність педагога до інноваційної педагогічної діяльності розглядали такі науковці, як: І. Гавриш [1], І. Дичківська [2], О. Дубасенюк [3,7], Н. Клокар [5], О. Козлова [6], В. Сластьонін [8], Л. Подимова [8].

І. Гавриш готовність учителя до інноваційної професійної діяльності визначає як інтегративну якість особистості, що виявляється в діалектичній єдності всіх структурних компонентів, властивостей, зв'язків і відносин. Цьому найповніше відповідає її розуміння як складного особистісного утворення, що є умовою та регулятором інноваційної діяльності вчителя. Структура готовності виявляється тотожною психологічній структурі функціональної системи інноваційної педагогічної діяльності та містить такі компоненти: мотиви, цілі, інформаційну основу та програму діяльності, а також блок прийняття рішення і підсистему професійно важливих якостей особистості [1, с. 9].

На основі аналізу теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів О. Дубасенюк визначила відповідну структуру готовності до інноваційної педагогічної діяльності: цільовий, мотиваційний, когнітивний (змістовий), діяльнісно-практичний та оцінно-результативний компоненти [7, с. 38–40]. При цьому наголошується, що „ця готовність є особистісним утворенням, яке опосередковує залежність між ефективністю діяльності педагога і його спрямованістю на вдосконалення свого професійного рівня” [7, с. 45].

Близькою до даної точки зору є думка І. Дичківської. Науковець визначає готовність до інноваційної педагогічної діяльності як особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії [2, с.86].

Н. Клокар вважає, що в такому складному утворенні, як готовність до інноваційної діяльності, проявляються психологічний, теоретичний і практичний аспекти. Воно повинно проходити через формування професійного духу, самосвідомості, мистецтва рефлексії, глибокого переконання в необхідності працювати в інноваційному режимі [5, с. 78].

Формулювання мети статті. *Дослідити структурні компоненти готовності до інноваційної діяльності, показники, за якими вона визначається.*

Виклад основного матеріалу. Готовність до інноваційної діяльності є внутрішньою силою, яка сприяє формуванню інноваційної позиції педагога. Він повинен володіти такими професійними й особистісними якостями:

- 1) усвідомлення смислу і цілей освітньої діяльності;
- 2) осмислена і зріла педагогічна позиція;
- 3) уміння по-новому формулювати освітні цілі з навчальної дисципліни, досягати і оптимально переосмислювати їх під час навчання;
- 4) здатність вибудовувати цілісну освітню програму, яка враховувала б індивідуальний підхід до учнів, освітні стандарти, нові педагогічні орієнтири;
- 5) співвіднесення сучасної реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти, коригування освітнього процесу за критеріями інноваційної діяльності;
- 6) здатність бачити індивідуальні здібності учнів та сприяти їх розвитку у процесі навчання;
- 7) уміння продуктивно, нестандартно організувати навчання й виховання дітей, завдяки використанню інноваційних технологій, стимулювати їх розвиток;
- 8) володіння технологіями, формами і методами інноваційного навчання;
- 9) здатність бачити, адекватно оцінювати, стимулювати відкриття та форми культурного самовираження вихованців;
- 10) уміння аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей вихованців;
- 11) здатність до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності власних інноваційних пошуків і відкриттів [2, с.87-88].

Готовність педагога до інноваційної діяльності визначається показниками, які перебувають у різноманітних взаємозв'язках. До таких показників належать: усвідомлення важливості запровадження педагогічних інновацій у освітній процес, ознайомлення з інноваційними педагогічними технологіями, бажання створювати власні творчі завдання та займатися експериментальною діяльністю, готовність долати труднощі, які виникають у процесі інноваційної діяльності, володіння навичками освоєння педагогічних інновацій та розроблення нових.

Результативність інноваційної діяльності вчителя багато в чому залежить від готовності педагога до її здійснення. Особистісні професійно важливі характеристики учителя визначають структуру й зміст його готовності до інноваційної діяльності як особливого особистісного стану, який є основою активної суспільної і професійно-педагогічної позиції суб'єкта. Л. Подимова та В. Сластьонін під готовністю педагога до інноваційної професійної діяльності розуміють інтегративну якість особистості, яка, поєднуючи особистісні і операційні компоненти, забезпечує ефективність цієї діяльності. У структурі готовності вони виділяють мотиваційний, креативний, технологічний, рефлексивний компоненти [8, с. 127]. І. Дичківська складовими готовності до інноваційної педагогічної діяльності вважає такі компоненти: мотиваційний, когнітивний, креативний, рефлексивний. Вони між собою взаємообумовлені та пов'язані.

Проаналізувавши наукові дослідження виділимо такі основні компоненти готовності майбутнього вчителя початкових класів до інноваційної діяльності: мотиваційний, змістовий, креативний, особистісно-професійний, операційно-технологічний.

Мотиваційний компонент включає інтерес до інноваційних педагогічних технологій, позитивне ставлення майбутнього вчителя початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності, прагнення займатися нею й досягати ви-

соких результатів у професійній діяльності, а також прагнення до вивчення педагогічних інновацій і вдосконалювання своєї професійної підготовки.

Використання інноваційних технологій вважають важливим мотивом особистісного і професійного самоствердження.

Змістовий – це обсяг професійно-педагогічних знань, відповідного досвіду з організації дослідницької, проектної діяльності студентів; знання про суть і специфіку інноваційних технологій навчання, їх види та ознаки.

Креативний компонент реалізується в здатності створювати нове, бажанні виявляти творчість у виконанні професійних завдань, розвивати креативність дітей.

Особистісно-професійний компонент представлений такими важливими професійно-особистісними якостями вчителя початкових класів: гуманістична спрямованість (любов до дітей, бажання працювати з ними), педагогічний оптимізм, стійкість професійних інтересів, суспільно-громадська спрямованість (національна самосвідомість, патріотизм), морально-вольові риси (добросердечність, справедливість, вимогливість, самовладання, дисциплінованість, чесність, активність, наполегливість); особистісні риси (критичність, креативність, толерантність, комунікабельність, організованість, відповідальність, самостійність, адаптивність, емоційна стійкість).

Операційно-технологічний компонент включає способи діяльності, уміння та навички студентів із застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі вивчення фахових і психолого-педагогічних дисциплін, педагогічної практики й самостійної педагогічної діяльності.

Отже, досліджуючи проблему готовності педагогів до інноваційної педагогічної діяльності, можна зробити висновок, що метою і результатом професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності є готовність як комплексне особистісне утворення, що характеризує його здатність до вирішення професійно-педагогічних функцій в освітньому процесі, яка виражається в єдності мотиваційного, змістового, креативного, особистісно-професійного, операційно-технологічного компонентів.

За нашими міркуваннями, підвищити рівень окресленої якості майбутні вчителі початкових класів зможуть у процесі вивчення навчальної дисципліни „Інновації в початковій освіті”.

Так, програма курсу „Інновації в початковій освіті” призначена для студентів педагогічних коледжів. Апробація цієї навчальної дисципліни вже кілька років проходить на відділі Початкової освіти педагогічного коледжу Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.

Основна мета курсу „Інновації в початковій освіті” полягає в забезпеченні студентів ґрунтовними знаннями з історії розвитку змісту початкової освіти, інновацій у початковій освіті, виробленні вмінь оперативного впровадження педагогічних інновацій у процес навчання початкової школи та використанні відповідних методів навчання [4, с.4].

Завдання курсу – забезпечити розуміння сутності педагогічних інновацій та необхідність їх якнайшвидшого впровадження, з’ясування провідних сучасних тенденцій розвитку змісту початкової освіти та способів реагування на них. У результаті його вивчення студенти мають можливість набути такі компетенції:

1) знати історію розвитку педагогічних інновацій у початковій освіті, поняття „зміст початкової освіти”, поняття „педагогічної інновації”, сучасні методи збору, фіксації та впровадження у навчальний процес педагогічних інновацій;

- 2) вміти здійснювати цілеспрямований пошук педагогічних інновацій;
- 3) впроваджувати педагогічні інновації у навчальний процес;
- 4) вміти використовувати методи портфоліо та кейс-стаді для накопичення та використання педагогічних інновацій.

Варто вказати на те, що основний зміст курсу розкрито в двох розділах: „Предмет і завдання курсу „Інновації в початковій освіті” та „Реалізація педагогічних інновацій у початковій освіті”. Реалізувати окреслену мету цього курсу дає можливість наступна його тематика: „Сутність поняття «інноваційна діяльність вчителя початкових класів», „Поняття „інноваційна педагогічна технологія”, „Аналіз інноваційної сутності поняття „методична система”, „Особистісно орієнтовані педагогічні технології”, „Методи виявлення та фіксації педагогічних інновацій”, „Інноваційні тенденції розвитку початкової освіти”, „Інтегративні процеси в початковій освіті як педагогічна інновація”, „Інтегративно-синергетична модель педагогічної технології як джерело розвитку інноваційних технологій”.

Спрямування активних педагогічних впливів на формування окреслених компетенцій у студентів педагогічних навчальних закладів здійснюється у процесі лекційних, практичних занять та їх самостійної роботи. Вивчається навчальна дисципліна у 7 семестрі на 4 курсі, розрахована на 54 год., з них 22 – аудиторних годин (10 год. лекційних, 12 год. практичних), 32 год. самостійної роботи.

На лекційних заняттях розглядаються найбільш складні й актуальні проблеми педагогічної теорії і практики.

На практичних заняттях опрацьовується педагогічна література, нормативні документи, проводиться захист проекту з подальшим обговоренням. Такі форми роботи дають можливість студентам розвивати ініціативу, створюють умови для пошукової роботи та ефективного творчого застосування набутого досвіду в роботі з школярами, удосконалюють навички аналізу, синтезу, узагальнення матеріалу, розвивають вміння висловлювати власні думки, вчать культури дискусії. Практичні заняття уточнюють, конкретизують та систематизують знання студентів, здобуті під час лекцій та самостійної роботи, формують практичні уміння і навички. До практичних занять студенти мають можливість готуватися творчо. Свідченням цьому є такі види роботи:

- проектування розділу підручника (за вибором студентами навчальної дисципліни);
- проектне завдання: виявити, створити портфоліо інновації на задану тему (довільну тему).

Передбачається використовувати інноваційні методи навчання:

- методи „мозкової атаки”, побудовані на колективному евристичному діалозі (полілозі), спрямованому на продукування нових ідей;
- метод евристичних запитань застосовується для спрямування творчого пошуку розв’язання певної проблеми;
- метод багатовимірних матриць є методом морфологічного аналізу систем з метою виявлення невідомих елементів, підсистем;
- метод вільних асоціацій полягає у побудові множини нових асоціацій, окремі з яких можуть послугувати вектором пошуку розв’язання проблеми;
- метод інверсії (перестановка, перевертання) спрямований на розв’язання проблеми у новітніх напрямках (зміна мови постановки проблеми, перехід від площинного представлення об’єктів до просторового, побудова міркувань у зворотному напрямку тощо);

- метод емпатії є методом особистісних аналогій;
- метод синектики – характеризується ознайомленням студентів зі стратегією розв'язання проблем, спонуканням їх до самостійної постановки проблеми для знаходження шляхів її розв'язання;
- метод системного аналізу і моделювання.

На самостійне опрацювання винесені питання, пов'язані з роботою над першоджерелами, періодичною пресою. Розроблено три рівні питань: питання репродуктивного характеру, питання-аналогії, питання-протиріччя. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, письмового контролю засвоєння навчального матеріалу, виконанні проектів тощо. Досить ефективними є такі форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: виступ з основного питання; усна доповідь; доповнення, запитання до того, хто відповідає; рецензія на виступ; участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; аналіз додаткової літератури; письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо); самостійне опрацювання тем; підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів.

Вивчення спецкурсу „Інновації в початковій освіті” сприятиме засвоєнню майбутніми вчителями початкових класів основ педагогічних технологій у початковій освіті, оволодінню способами і прийомами інноваційної діяльності, які дадуть змогу продуктивно розв'язувати інноваційні професійно-педагогічні завдання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, домінуючою цінністю інноваційної педагогічної освіти є розвиток і саморозвиток особистості, виховання у майбутніх учителів початкових класів професійно важливих якостей. Питання, пов'язані з готовністю педагогів до інноваційної діяльності, є своєчасними і вимагають подальших ґрунтовних наукових досліджень. Це насамперед стосується необхідності з'ясування критеріїв визначення рівня сформованої готовності майбутнього вчителя початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності. А це на практиці дозволить спланувати розвиток інноваційного потенціалу педагога, який є важливим компонентом структурних професійних якостей.

Література

1. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності : дис. ... д-ра педагог. наук : 13.00.04 / Гавриш Ірина Володимирівна. – Харків, 2006. – 572 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Практикум : навчальний посібник. – К. : Видавничий Дім, 2013. – 448 с.
3. Дубасенюк О. А. Концептуальні моделі педагогічної освіти: наукові пошуки та здобутки // Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку : монографія / авт. кол. : О. А. Дубасенюк, О. Є. Антонова, С. С. Вітвицька та ін. ; за заг. ред. проф. Дубасенюк О. А. – Вид. 2-ге, доп. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С. 8–29.
4. Жук М. І. Інновації в початковій освіті : авторська програма зі спецкурсу / М. І. Жук. – Чернівці, 2011. – 48 с.
5. Клокар Н. І. Психолого-педагогічна підготовка вчителя до інноваційної діяльності : дис. ... канд. педагог. наук : 13.00.04 / Клокар Наталія Іванівна. – К., 1997. – 227 с.
6. Козлова О. Г. Сутнісні складові інноваційної діяльності вчителя / О. Г. Козлова. – Суми, 1999. – 92 с.

7. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 504 с.

8. Слостенин В. А. Педагогика: инновационная деятельность / В. А. Слостенин, Л. С. Подымова. – М. : И.Ч.П. "Издательство магистр", 1997. – 308 с.

REFERENCES

1. Gavrysh I. V. Teoretyko-metodologichni osnovy formuvannya gotovnosti maibutnix uchyteliv do innovatsiinoi diialnosti : dys. ... d-ra pedagog. nauk – 13.00.04 / Gavrysh Iryna Volodymyrivna. – Harkiv, 2006. – 572 s.

2. Dychkivska I. M. Innovatsiini pedagogichni tekhnologii. Praktykum : navchalnii posibnyk. – K. : Vydavnychi Dim, 2013. – 448 s.

3. Dubaseniuk O. A. Kontseptualni modeli pedagogichnoi osvity: naukovy poshuky ta zdobutky // Profesiino-pedagogichna osvita: suchasni kontseptualni modeli ta tendentsii rozvytku : monografiia / avt. kol. : O.A.Dubaseniuk, O.Ye.Antonova, S.S.Vitvytska ta in. ; za zag. red. prof. Dubaseniuk O.A. – Vyd. 2-ge, dop. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im.I.Franka, 2008. – S. 8-29.

4. Zhuk M. I. Innovatsii v pochatkovii osviti : avtorska programa zi spetskursu / M. I. Zhuk. – Chernivtsi, 2011. – 48 s.

5. Klokar N. I. Psyhologo-pedagogichna pidgotovka vchytelia do innovatsiinoi diialnosti : dys. ... kand. pedagog. nauk : 13.00.04 / Klokar Nataliia Ivanivna. – K., 1997. – 227 s.

6. Kozlova O. G. Sutnisni skladovi innovatsiinoi diialnosti vchytelia / O. G. Kozlova. – Sumy, 1999. – 92 s.

7. Profesiina pedagogichna osvita: innovatsiini tekhnologii ta metodyky : monografiia / za red. O. A. Dubaseniuk. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2009. – 504 s.

8. Slastenin V. A. Pedagogika: innovatsionnaia deiatelnost / V. A.Slastenin_ L. S. Podymova. – M. : I.Ch.P. "Izdatelstvo magistr", 1997. – 308 s.

ГОТОВНОСТЬ К ИННОВАЦИОННОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ – ВАЖНОЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ КАЧЕСТВО БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

**М.И.ЖУК, кандидат педагогических наук, преподаватель
педагогике Педагогического колледжа Черновицкого национального
университета им. Ю. Федьковича**

Аннотация. В статье осуществлен анализ готовности к инновационной деятельности как важного профессионального качества будущих учителей начальных классов. Исследованы структурные компоненты готовности к инновационной деятельности, показатели, по которым она определяется. Автор акцентирует внимание на важности изучения будущими учителями начальной школы учебной дисциплины „Инновации в начальном образовании”, для того чтобы быть профессионально компетентными в своей работе. Раскрывает потенциальные возможности дисциплины.

Ключевые слова: готовность к инновационной педагогической деятельности, профессионально важные качества личности, компоненты и показатели готовности педагога

READINESS FOR THE INNOVATIVE PEDAGOGICAL ACTIVITY IS AN IMPORTANT PROFESSIONAL QUALITY OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

M. ZHUK, candidate of pedagogical Sciences, teacher of Pedagogical College of Chernivtsi national University by J. Fedkovich

Summary. *The analysis of readiness for the innovative activity as an important professional quality of the future Primary School teachers was made in the article. The author also has analyzed the structural elements of readiness for the innovative activity, and the indicators by which it is determined. The author underlines the importance of studying such subject as „Innovation in primary education” by future teachers of primary school for receiving professional competence in their work.*

Key words: *readiness for the innovative pedagogical activity, professionally important qualities of personality, components and indicators of teacher’s readiness*

УДК 378.147

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНІ : РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Н.С.ЖУРАВСЬКА, доктор педагогічних наук, професор Національного університету біоресурсів і природокористування України

Анотація. *В статті розглянуто дистанційне та електронне навчання (від загальноприйнятого терміна e-learning), що займають у сучасній системі навчання міцні позиції, органічно доповнюючи очне навчання. Наголошується, що провідні світові аналітичні компанії стверджують, що світовий ринок систем дистанційного навчання є джерелом великих можливостей для продавців та інвесторів. У статті, зокрема, підкреслюється, що у кращих вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу створені центри e-learning, що дозволяють пройти дистанційне навчання з отриманням відповідного диплома.*

Ключові слова: *дистанційне навчання, електронне навчання, магістр, бакалавр, освітні технології, дистанційний курс*

Постановка проблеми у загальному вигляді. *Визначення фахівців ЮНЕСКО: «e-Learning - навчання за допомогою Інтернет та мультимедіа». Дистанційне навчання - це особлива форма цілеспрямованого процесу засвоєння знань, умінь і навичок, відмінною особливістю якого є взаємодія територіально рознесених учасників навчання у специфічному інформаційно-освітньому середовищі, створеному на основі синтезу сучасних педагогічних та інформаційних технологій. Психолого-педагогічні технології дистанційного навчання - система засобів, прийомів, кроків, послідовне здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості. Інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання - технології*

© Н. С. Журавська, 2016